GAV ANALİZ

Yıl: 2020 Sayı: 4

TÜRKİYE'NİN NİTELİKLİ İŞ GÜCÜ KAYBI: ALMANYA'NIN YENİ GÖÇ YASASI

M. Mustafa İYİ

Almanya'nın kendisini göç ülkesi olarak kabul etmesi iç politikada epey bir tartışmaya neden olmuştu. Sosyal Demokrat (SPD) ve Yeşiller Partisi, 30 yıldır, ülkedeki nüfus gelişiminden yola çıkarak, 'Almanya'nın bir göç ülkesi olduğunu' iddia ediyordu. Bu ifade ancak 2015 yılında Şansölye Merkel tarafından dile getirilerek 'Almanya'nın bir göçmen ülkesi' olduğu kabul edildi. Hatta o derece kabullenildi ki, geçtiğimiz yıl (2019) parlamentoda nitelikli işgücüne ihtiyaç duyulduğu ve bu işgücü ihtiyacını çevre ülkelerden temin etmek için kolları sıvayacakları ifade edilmişti. Üstelik bu çevre ülkeler arasında AB'ye dahil olan ülkeler haricinde üçüncü dünya ülkeleri olarak tanımladıkları Hindistan, Bosna Hersek, Kosova ve Arnavutluk gibi ülkeler yer almaktaydı.

Almanya, her ülkeden nitelikli eleman ihtiyacını kabul etmeye başladığını da ifade etmektedir. Bunun için Şansölye Merkel ve kabinesinin bu ihtiyacı karşılamak adına bir yasa tasarısı hazırladıkları ve bunu da parlamentoya sundukları bilinmektir. Parlamentodan geçen bu yasa[1] 1 Mart 2020'de yürürlüğe girdi. Ancak Federal Alman Hükümeti yetkilileri zaten 1 Mart tarihini beklemeden çeşitli ülkelerle ikili anlaşmalar yaparak bir an önce ihtiyaç duydukları işgücünü ülkelerine kazandırma girişimlerine başlamıştı. Nitekim Federal Sağlık Bakanı Jens Spahn, Haziran 2019'da Kosova'ya giderek bu ülkenin yetkilileri ile sağlık alanında bir anlaşma imzaladı. Bu anlaşmaya göre Kosova'da, Almanca bilen ya da öğrenen hasta ve yaşlı bakıcılarının diplomaları tanınarak Almanya'ya yerleşmeleri kolaylaştırılacaktı. Alman hükümeti bununla da kalmayıp aynı dönemde Vietnam'dan Almanca bilen, hasta ve yaşlı bakımı alanında uzman olan 44 kişi getirdi. Peki, Almanya'nın bu adımları atmasındaki gerekçe ve hedefleri nelerdir?

Bu analiz, göçün itici ve çekici özelliklerinin Almanya'nın yürürlüğe koyduğu *Nitelikli İşgücü için Göç Yasası'*nı (Fachkräfte Zuwanderungsgesetz) Almanya ve Türkiye açısından tartışarak bu yasanın sonucunda oluşabilecek göçün uzun vadedeki muhtemel sosyolojik sonuçları üzerinde bir tartışma yürütmeyi hedefleyerek yukarıda sorulan soruya bir yanıt oluşturmaya çalışmaktadır.

Almanya Açısından

Akla gelen sorulardan ilki Almanya'nın neden böyle bir işgücü talebine ihtiyaç duyduğu sorusudur. Bu soruya cevap verebilmek için Almanya'nın demografik özelliklerine değinmek gerekmektedir. Almanya'da kişi başı düşen doğum oranın 1970'lerden sonra 2,0'nin altına inmesi ve günümüzde de kişi başına doğum oranının 1,5 seviyelerine gelmesi bu durumun etkenleri arasındadır. Bundan dolayı genç nesilde (süreç içerisinde) azalmanın olduğu ve bundan sonraki süreçlerde de genç nüfustaki azalmanın devam edeceği öngörülmektedir.

Şekil 1: Almanya'nın Belirtilen Yıllardaki Nüfus Piramitleri

[1] Nitelikli İşgücü İçin Göç Yasası (Fachkräfte Zuwanderungsgesetz)

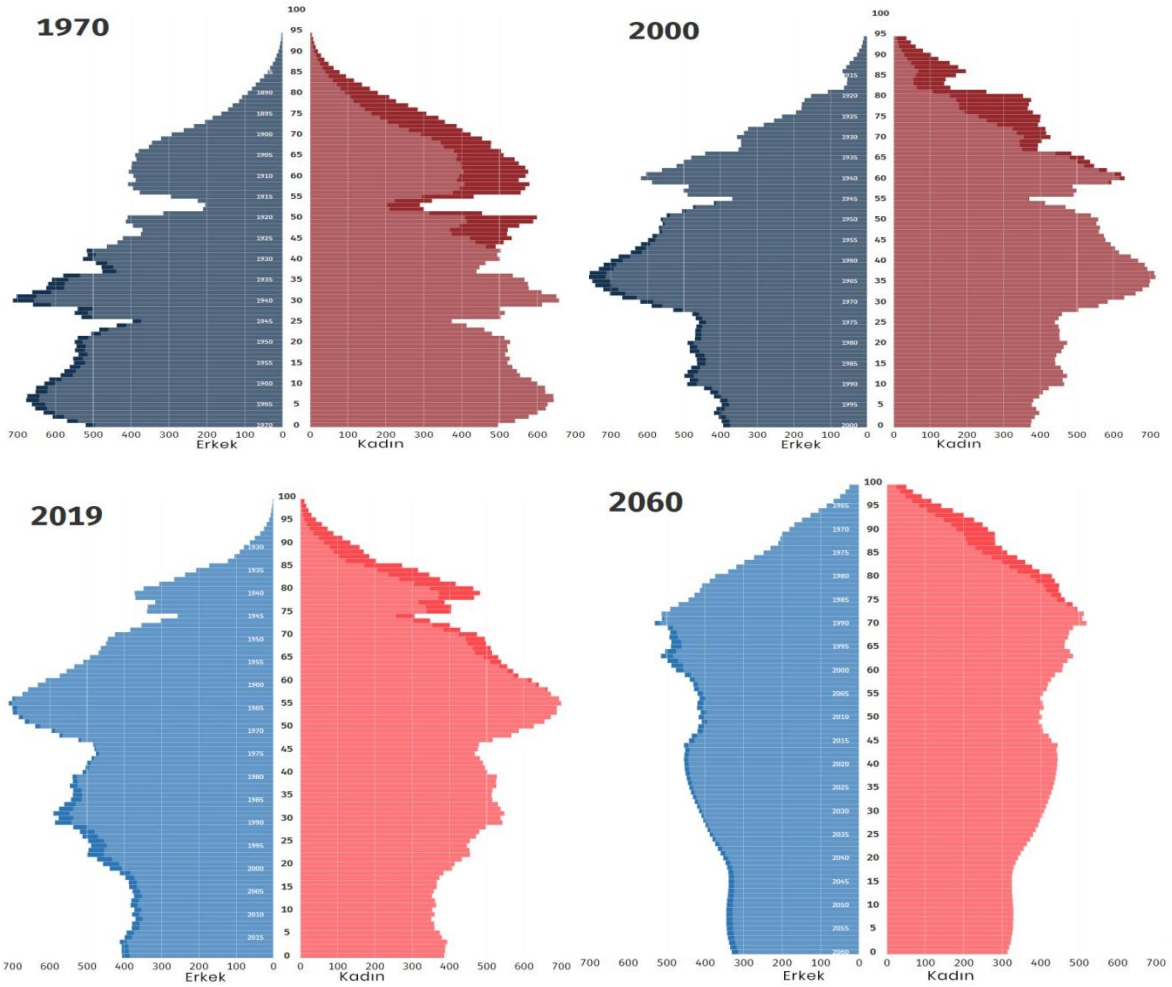

Kaynak: Statistisches Bundesamt (https://service.destatis.de/bevoelkerungspyramide/)

Almanya'nın nüfus piramidinden anlaşılacağı üzere uzun vadede yaşlı nüfusta yoğun bir artışın olacağı düşünülmektedir. Dolayısıyla bu tarz nüfus piramitlerine sahip ülkelerde bazı muhtemel sorunlar ortaya çıkabilmektedir. Bunlardan en başlıca olanı genç ve dinamik çalışan nüfusun giderek azalmasıdır. Bunun anlamı bağımlı nüfus arasında sayılan yaşlı (+65) nüfusun yükünü çekecek genç ve çalışan aktif nüfusun sorumluluğunun maddi olarak artması demektir. Standing'in belirttiği üzere "yaşlanma trendinin en fazla görüldüğü Japonya'da her emekliye destek olan işçi sayısı 1950 yılında on iken 2000 yılında dörde düştü. 2025 yılında bu sayının ikiye kadar gerilemesi bekleniyor. Ülkenin sosyal güvenliğe ayırdığı bütçenin en az %70'i yaşlı nüfus için kullanılırken, çocuk bakımına harcanan bütçe %4."[2] Buna ek olarak sadece Almanya değil dünya genelinde yaşlı nüfusun giderek arttığı söylenebilir ki bu durum gelişmiş Batı Avrupa ülkeleri için barizdir. "Dünyada altmış beş yaş ve üzeri nüfus, 2010-2040

[2] Guy Standing, **Prekarya Yeni Tehlikeli Sınıf**, İstanbul: İletişim Yayınları, 2017, s.135.

arasında ikiye katlanarak %14'e ulaşacak. Batı Avrupa eğer göç konusunda kolaylık sağlamazsa, bu nüfusun oranı %18'den %28'in üzerine çıkacak."[3]

Şekil 2: Almanya'nın İl Bazında Yaş Ortalamaları

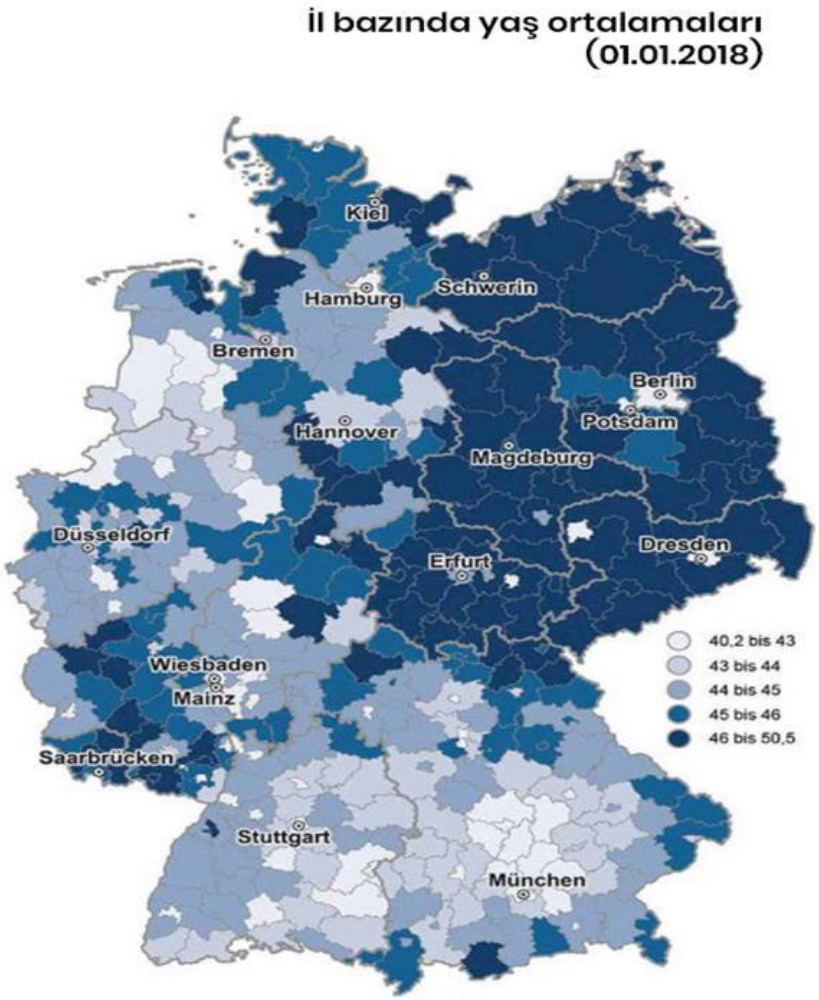

Kaynak: Statistisches Bundesamt

Bununla beraber Almanya'da günümüz verileri doğrultusunda yaşam süresinin erkeklerde ortalama 78.2, kadınlarda ise 83.1'dir.[4] Bu iki unsur beraber düşünüldüğünde Almanya'nın nüfus piramidindeki yığılmanın daha çok ileriki yaşlarda olacağı ve buna karşın da genç nüfus alanın daralacağı tahmin edilmektedir. Ayrıca Şekil 2'de görüleceği

[3] A.g.e., s.140.

[4] https://www.bmi.bund.de/SharedDocs/downloads/DE/publikationen/themen/heimat-integration/demografie/demografiebilanz.pdf?__blob=publicationFile&v=4 (Erişim Tarihi: 20.02.2020).

üzere her bir eyaletin yaş ortalamasının 40'ın üzerinde olduğu görülür. Bu ortalama, doğu eyaletlerinde neredeyse 50'ye yakındır.

Merkel ve kurmaylarının kaygıları da tam da bu noktada toplanmaktadır. Bu endişeler üzerine hükümetin yurtdışından gerekli işgücünü karşılayabilmek adına nitelikli ve alanında uzman kişileri Almanya'da istihdam etmek üzere bir yasa hazırladıkları görülmektedir. Merkel, Haziran 2019'da nitelikli işgücü ihtiyacı hakkında yaptığı bir açıklamada, "İşverenlerin yeterli eleman bulmakta zorluk çektiklerini ve bunun için halihazırda AB'ye üye olan ülkelerden 2,5 milyon nitelikli eleman istihdam etmelerine rağmen hala yeterli işgücüne sahip olmadıklarını" ifade etmiştir. Ayrıca Merkel, "işverenlerin işgücü sıkıntısından dolayı ülkeyi terk etmelerinden tedirgin olduğunu vurgulayarak işgücü ihtiyacının önemine değinerek hükümet olarak bu işi acil çözeceklerini" belirtmiştir. İşgücü açığının en yoğun olduğu alanların ise hasta ve yaşlı bakımı olduğu göze çarpmaktadır. Buna bir neden olarak, yaşlanan nüfusun artan bakım ihtiyacı olduğu söylenebilir. Ayrıca Almanya, neredeyse her alanda uzman elemana ihtiyaç duyduğunu da açıkça belirtmektedir. Federal İş Bulma Kurumu'nun, Eylül 2019'da yayınladığı listede; marangozluktan alet uzmanına, bahçıvandan döküm tamircisine, mekatronik mühendisi ve teknikerinden bilişim uzmanına değin geniş bir liste[5] yayınladı. Almanya'nın İş Bulma Kurumu'nun belirttiği işgücünün yanı sıra neredeyse her alanda hem uzman hem de ara teknik elemana ihtiyaç duyduğu açıkça söylenebilir.

Alman hükümeti bu süreci yönetebilmek adına resmî bir web sitesi[6] oluşturarak her türlü soru ve cevabın kolaylıkla ulaşılabileceği bir platform geliştirmiştir. Bu platformda vize alım şartları, diploma denkliği, gerekli iş olanakları gibi neredeyse her sorunun cevabı bulunmaktadır. Ayrıca bu web sitesi Almanca hariç 13 dilde hizmet vermektedir. Bunlardan bazıları: Türkçe, Sırpça, Rusça, Korece, İtalyanca ve Hintçedir. Bu web sitesinden Almanya'nın bu meseleye ne kadar ciddiye aldığı rahatlıkla anlaşılabilir.
Almanya bu göç yasasıyla birlikte Almanya'ya gelmeyi planlayan insanlara 6 aylık iş arama vizesi vermektedir. Bu vizenin kapsamı ve kimlerin bu vizeye dâhil olabileceği hakkında detaylı bilgiler yine yukarıda belirtilen web sitesinde yer almaktadır. Bu vizeye göre 6 ay boyunca bir kişinin Almanya'daki giderlerini karşılayabilecek bir mal

[5] Listenin tamamı için bknz. https://www.arbeitsagentur.de/datei/dok_ba015465.pdf (Erişim Tarihi: 20.02.202).
[6] https://www.make-it-in-germany.info.tr/ (Erişim Tarihi: 20.02.2020).

beyanında bulunması ya da bu kişiye Almanya'da kefil olabilecek birinin olması şartı aranmaktadır. Bunun nedeni ise bu vizenin 6 ay boyunca sadece iş aramak için verilmesidir. Buna göre hiçbir işte çalışmadan 6 ay boyunca size iş arama süresi sunulur. Yine aynı web sitesi üzerinden Almanya'nın aradığı kriterler, diploma denkliği gibi şartlar detaylıca anlatılmaktadır.

Almanya'nın nitelikli insanları kendi ülkesine çekebilme sürecinde yürüttüğü kampanyanın adını "Make it in Germany" (Almanya'da Yap) olarak belirlemiştir. Bu kampanyanın temel kıstası "nitelikli olma" olarak saptanmıştır. Böylelikle Almanya, yeni göç yasasının kapsamını da belirlemiştir. Bu göç yasasının görünürdeki temel hedefi Almanya'nın ihtiyaç duyduğu işgücünü kalifiye ve çalışkan elemanlarla gidermektir. Göçün görünmeyen ve Alman hükümeti tarafından uzun vadede planlanan hedeflerden birisi de yaşlıların bakım ve sigorta giderlerinin ülkeye göçle gelecek bu nitelikli bireylerin maaşlarıyla ödenmesidir. Bu sisteme "üretim sözleşmesi" ya da "nesiller sözleşmesi"[7] anlamına gelen "Generation Vertrag" denmektedir. Buna göre çalışabilir durumda olan aktif nüfus kendi giderlerinin yanı sıra bağımlı olan çocuk ve yaşlı nüfusunun giderlerini de karşılamaktadır.

Şekil 3: Nesiller Sözleşmesi

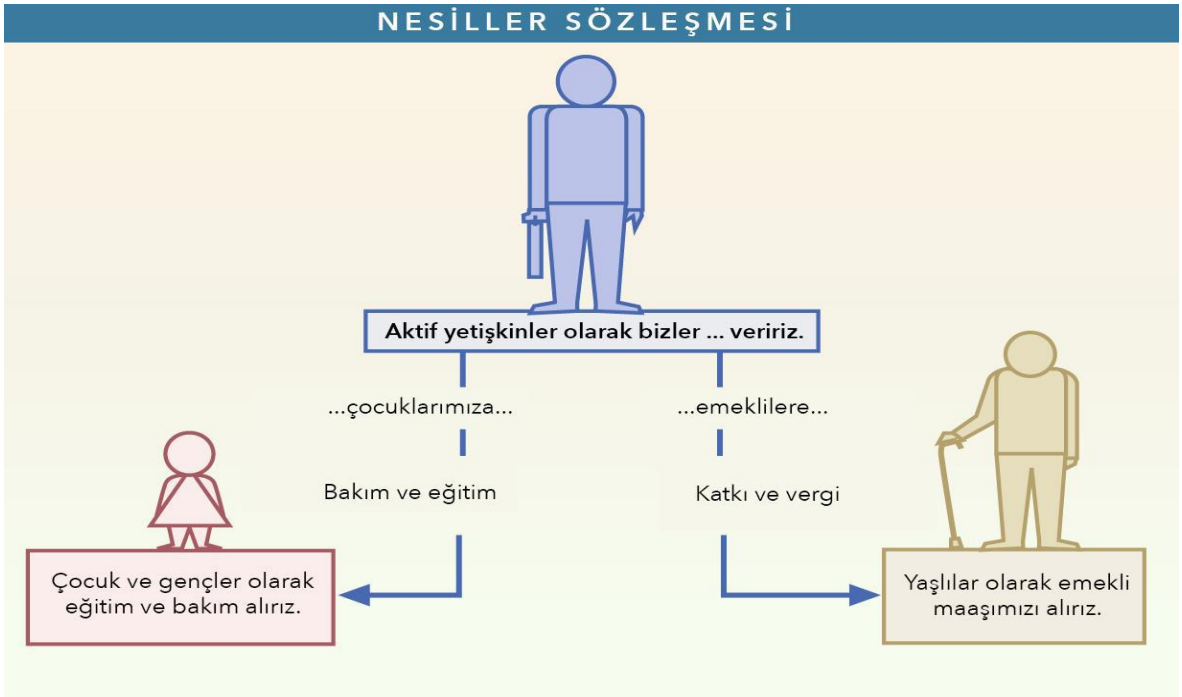

[7] https://tr.langenscheidt.com/almanca-turkce/generationenvertrag (Erişim Tarihi: 20.02.2020).

Kaynak: Bundeszentrale für Politische Bildung (https://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/lexikonder-wirtschaft/19473/generationenvertrag)

Nesiller sözleşmesi, çalışan ve emekli olan nesil arasındaki yazılı olmayan/ zımni bir sözleşmedir. Bu "kuşaklar arası dayanışma", yeni neslin aynı yükümlülüğü üstleneceği beklentisine katkıda bulunmak için çalışma kuşağının yükümlülüğünü içerir.[8] Böylelikle Almanya, 1 Mart 2020'de yürüklüğe girmesi planlanan Fachkräfte Zuwanderungsgesetz (Kalifiyeli İşgücü için Göç Yasası) ile uzun vadede yaşlanma süreciyle birlikte sorun teşkil edebilecek mali olumsuzlukları gidermeyi hedeflemektedir.

Türkiye Açısından

Türkiye, 1960'lı yıllarda muhtelif Avrupa ülkelerinin ihtiyacı doğrultusunda işgücü anlaşmaları imzalamıştır. İlk olarak Almanya'yla 1961'de gerçekleşen anlaşma daha sonra sırasıyla 1964'te Avusturya, Belçika, Hollanda ve 1965'te de Fransa ile imzalanmıştır. Zamanla bu işçilerin bulundukları ülkede kalıcı hale gelmesiyle bu insanların dördüncü nesle varan süreyi geride bıraktıkları görülür. Bu işçilerin temel motivasyonu arasında aslında birkaç yıl çalışarak köyde bir ev yaptırmak, bir traktör almak ve biraz da birikim yapma kaygısı vardı. Kalıcı olmaktan ziyade geçici olarak planlanan göçlerdi.

Buna karşın günümüzde, Türkiye'den çeşitli Avrupa ülkelerine giden nitelikli yurttaşların gerçekleştirdiği 'beyin göçü'nün hedefinde o ülkede kalıcı olmanın yattığı görülür fakat bu göçlerin aynı zamanda geçici süreliğine olabileceğini de unutmamak gerekmektedir. Türkiye, yurtdışına göç eden kalifiye yurttaşlarına yönelik ülke içerisinde kendilerini bulabilecekleri imkanlar geliştirirse bu insanların tekrar ülkeye gelmeleri ihtimal dahilindedir. Üstelik Türkiye'nin hala gelişmekte olan ülke statüsünde olduğu düşünülürse sosyo-ekonomik durumun Türkiye'de düzelmesiyle bu insanların tekrar yurtlarına dönmeleri sağlanabilir. Bu iddiayı gerekçelendirmeden önce eğitim bağlamında nitelikli yurttaşların Türkiye'den neden ayrılmayı düşündüklerini incelmekte fayda vardır.

[8] https://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/lexikon-der-wirtschaft/19473/generationenvertrag (Erişim Tarihi: 20.02.2020).

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mustafa Varank, 2018 yılında, katıldığı bir programda "Yıllardır yetişmiş insan kaynağımızı adeta bir beyin göçü ile kaybediyoruz maalesef"[9] diyerek Türkiye'den yurtdışına gerçekleşen beyin göçü meselesini vurgulamıştır. Göç meselesi her ne kadar bireysel veya da grup kararıyla alınmış olsa da bu kararın alınmasında ülkenin ekonomik, sosyal ve politik havası gibi birçok faktörün de etkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla bu süreç bireyin iradesinin ötesinde ve üzerinde birçok yapısal etkenler tarafından da yönetilir/yönlendirilir. Geniş manasıyla Türkiye'den özellikle de beyin göçünün gençler tarafından tercih edilmesindeki en büyük neden arasında ülkedeki işsizliğin artması ve buna paralel olarak genç işsizliğin de artıyor oluşu söylenebilir. Ayrıca üniversite mezunlarının, mezuniyetlerinin ardından iş bulabilme sürelerinin uzaması da bu durumu tetikleyen etkenler arasındadır.

TÜİK, Kasım 2019 verilerine göre "Türkiye genelinde 15 ve daha yukarı yaştakilerde işsiz sayısı bir önceki yılın aynı dönemine göre 327 bin kişi artarak 4 milyon 308 bin kişi olmuştur. İşsizlik oranı 1 puanlık artış ile %13,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Tarım dışı işsizlik oranı 1,1 puanlık artış ile %15,4 olmuştur."

Şekil 4: İşsizlik ve İstihdam Oranları

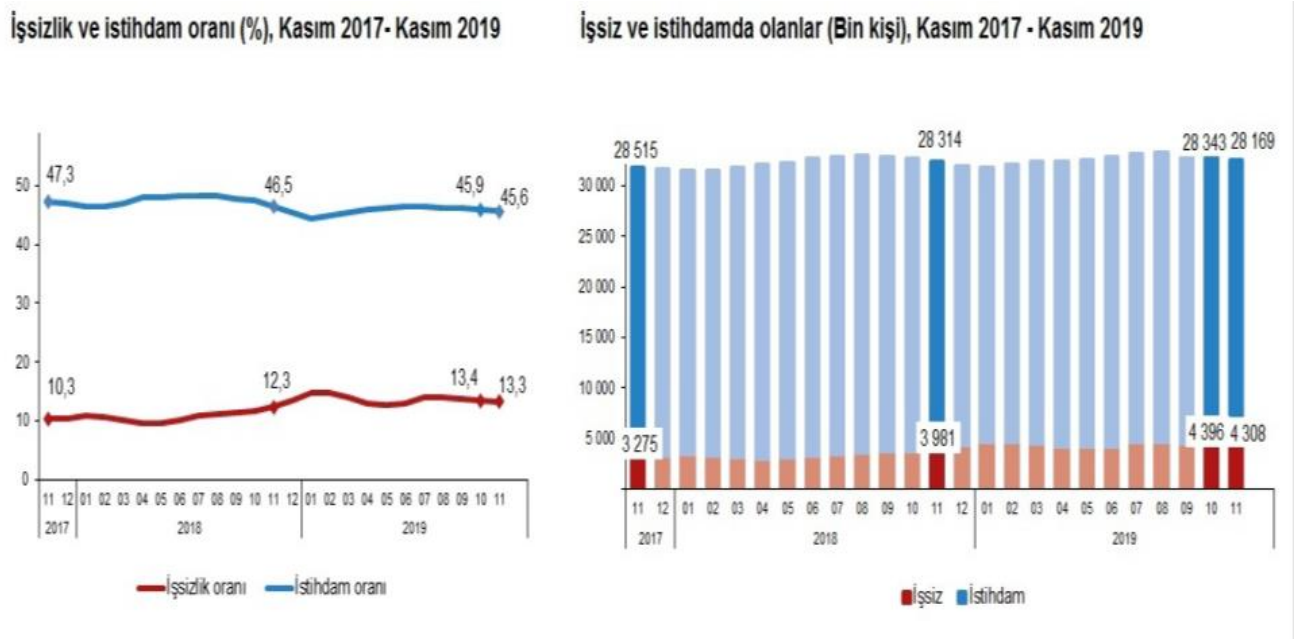

Kaynak: TÜİK (http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33783)

9 https://www.milliyet.com.tr/ekonomi/bakan-varank-yetismis-insan-kaynagimizi-ulkemize-yeniden-kazandiracagiz-2741587 (Erişim Tarihi: 20.02.2020).

Bunun yanı sıra yine TÜİK'in Kasım 2019 verilerine göre "15-24 yaş grubunu kapsayan genç nüfusta işsizlik oranı bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,9 puan artışla, %24,5, istihdam oranı ise 0,7 puan azalarak %32,6 olmuştur. Aynı dönemde işgücüne katılma oranı 0,3 puanlık azalışla %43,2 seviyesinde gerçekleşmiştir. Eğitimde de istihdamda da olmayanların oranı ise bir önceki yılın aynı dönemine göre 0,9 puanlık artışla %25,2 seviyesinde gerçekleşmiştir." Bununla beraber İŞKUR'un 2018 İstatistik Yıllığı'nda "İşsizlerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı" verilerine bakıldığında 405 bin 37[10] lisans mezununun ve 15 bin 314[11] yüksek lisans mezununun işsiz olduğu görülür.[12] Tüm bu veriler özellikle de genç ve üniversite mezunu bireylerin emek piyasasına dahil olamadıklarını gösterir. Göçün itici ve çekici özellikleri bağlamında Türkiye'deki dinamik, üniversite mezunu ve işsiz olan gençlerin Almanya'da işgücü açığının yüksek olması ve aynı zamanda yaşlanan nüfusa sahip olması bu iki ülke arasındaki göç sürecini şekillendirdiği iddia edilebilir.

Şekil 5: İşsizlik Oranı

Kaynak: TÜİK (http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33783)

Genelde üniversite öğrencilerinin mezun olmadan iş aramaya başladıkları bilinen bir gerçektir. Mezunlar bir an önce emek piyasasına dahil olmak için arayışa girerler fakat bu süre zarfında işsiz olarak bekleme sürelerinin de göç etme noktasında bir motivasyon kaynağı olduğu söylenebilir. Bu noktada İŞKUR verilerine dayanarak (şekil 6) lisans mezunları arasındaki bekleme süresinin en çok olduğu aralık %22,6 ile 8-12 ay arasıdır. Bu oran yüksek lisans mezunlarında ise %25,9'dur. Dolayısıyla bu bireyler arasında

[10] Bu nüfusun 174 bin 153'ü erkek, 230 bin 884'ünün kadındır.
[11] Bu nüfusun 7 bin 244'ü erkek, 8 bin 70'i kadındır.
[12] İŞKUR 2018 İstatistik Yıllığı, Tablo 13.

uzun süren bekleme sürelerinin de göçe karar verme noktasında etkili olduğu düşünülebilir.

Şekil 6: Öğrenim Durumuna göre Bekleme süreleri

ÖĞRENİM DURUMLARI	BEKLEME SÜRELERİ										
	30 GÜN VE AZ	1-2 AY	2-3 AY	3-4 AY	4-5 AY	5-6 AY	6-7 AY	7-8 AY	8-12 AY	1 YIL VE DAHA FAZLA	Genel Toplam
TOPLAM/TOTAL	373.039	240.523	256.697	607.571	207.620	273.625	272.996	177.169	920.070	180.293	3.509.603
Okur Yazar Olmayan	36.030	13.118	18.752	36.265	27.977	13.329	12.131	7.199	59.738	1.970	226.509
Okur Yazar	26.862	7.303	7.771	24.541	6.455	9.793	10.337	7.896	49.536	2.944	153.438
İlköğretim	161.966	102.560	102.288	281.626	74.316	90.266	96.001	73.213	430.428	81.369	1.494.033
Ortaöğretim (Lise ve Dengi)	80.704	62.009	65.456	152.861	50.172	84.613	87.352	47.248	205.092	46.349	881.856
Önlisans	34.193	25.866	25.037	48.885	18.708	30.640	29.463	17.902	79.577	22.450	332.721
Lisans	31.897	28.511	36.003	61.467	28.942	43.392	36.462	22.684	91.511	24.168	405.037
Yüksek Lisans	1.335	1.108	1.342	1.824	1.018	1.536	1.191	985	3.974	1.001	15.314
Doktora	52	48	48	102	32	56	59	42	214	42	695

Kaynak: İŞKUR 2018 İstatistik Yıllığı, Tablo 14

Türkiye'deki ekonomik gerçeklerin yanı sıra özellikle gençlerin Türkiye'nin sosyo-politik ortamından da etkilendikleri söylenebilir. Nitekim beyin göçü bağlamında Avrupa'ya gitmiş ya da gitmeyi planlayan bireyler arasında bu havanın olumsuz tesirinden çokça şikâyet ettikleri anlaşılır.[13] Genelde yurtdışına gitmiş ya da gitmeyi planlayan genç yurttaşların argümanları; Türkiye'de işsiz kalacakları endişesi, kariyerlerini istedikleri yönde geliştirememe kaygısı ve politik havanın keskinleşmesi gibi söylemler üzerinde toplanıyor.[14] Gençlerin tüm bu kaygıları genel manada Türkiye'deki ekonomik, sosyal ve politik durumun "öngörülmeyen bir gelecek" arz etmesiyle alakalı olduğu iddia edilebilir. Üstelik gençlerin yanı sıra ailelerin de artık çocuklarını yurtdışında hem eğitim almasını hem de kariyerlerini orada sürdürmeleri anlamında teşvik ettiği görülür.

TÜİK'in 2018 Uluslararası Göç istatistiklerine göre, "Türkiye'den göç eden kişi sayısı 2018 yılında bir önceki yıla göre %27,7 artarak 323 bin 918 olmuştur. Bu nüfusun %53,3'ünü erkek, %46,7'sini ise kadın nüfus oluşturmuştur." 2018 yılı itibariyle

[13] https://tr.euronews.com/2018/09/21/turkiye-nin-beyin-gocu-sorunu-diplomali-gocmenler-anlatiyor (Erişim Tarihi: 20.02.2020).

[14] https://onedio.com/haber/gidenler-ve-gitmek-isteyenler-anlatti-turkiye-nin-beyin-gocu-870202 (Erişim Tarihi: 20.02.2020)

Türkiye'den göç edenlerin %42,2'si Türk vatandaşıdır. Ayrıca yine aynı verilere dayanarak Türkiye'den 25-29 ile 20-24 yaş aralığının sırasıyla %15,7 ve %13,2 olarak göç ettiği tespit edilmiştir. Bu verilere dayanarak denilebilir ki 20-29 yaş arası göç edenlerin oranı, toplamın %28,9'dur. Türkiye'den göç eden nüfusun yaş gruplarına bakıldığında, en fazla göç edenlerin %15,7 ile yine 25-29 yaş grubu olduğu görülür. Bu yaş grubunu %13,2 ile 20-24 ve 30-34 yaş grubu izlemektedir. Bu nüfus göçünün tamamının, beyin göçü olduğunu söylemek zor olsa da Türkiye'den göç etmeyi tercih edenlerin daha çok 20-35 yaş aralığı olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç

Guy Standing, göçmeni otantik ve modern göçebe olarak ikiye ayırır ve modern göçebenin daha fırsatçı olduğunu söyler.[15] Burada fırsatçı tanımlaması, daha iyi şartlara sahip olabilmek adına beyin göçü bağlamında yurtdışına gidenler için kullanılabilir. Her göç hadisesinde göçü etkileyen itici ve çekici faktörler bulunur. İnsan, rasyonel bir düşünmeyle kendi ülkesi ve gitmek istediği ülkelerin mukayesesini yaparak hesaplamalar neticesinde (kendisi adına) daha cazip olan tarafa yönelir.

Göç sonucunda gelen insanın veya grupların (niteliğine bakılmaksızın) o ülkenin ekonomik, sosyal ve politik alanına bir şekilde etki ettiği söylenebilir. Göçün etkisi altında dönüşen alanlarında biri de emek piyasasıdır. Sermaye sahipleri (genelde) dile getirmeseler de göçten yana oldukları bilinir. Nitekim kendileri için emek ne kadar ucuzlarsa kâr oranı da bu ölçüde artacaktır. Göç ise bu süreci doğrudan etkileyen bir faktördür. Üstelik göçün mavi veya beyaz yakalı ayrımı yoktur. Buna örnek olarak Almanya'ya beyin göçüyle gitmiş bir mühendis,[16] Almanya'ya gelmek isteyenlere (sosyal medya üzerinden) tavsiye verirken, işe seçilebilmeleri için bir Almandan daha az ücret talep etmeleri gerektiğini vurgular. Ayrıca bu kişi "daha ucuza çalışın" önerisinde bulunur. Yine bilinen bir örnek olarak aynı işi Alman çalışanın 3000 Euro'ya yaparken; İtalyan 2800, Türk 2500 ve Hintli de 2200 Euro'ya yapar. İşe sahip olabilmek adına düşük ücrette çalışmak anlık olarak iyi bir yöntem olduğu doğrudur fakat bunun uzun vadede çalışanların aleyhine işlediği söylenebilir. Dolayısıyla Almanya'ya giden nitelikli bireylerin Türkiye'ye nazaran mali olarak gayet yüksek ve tatmin edici bir maaş

[15] Guy Standing, a.g.e., s.155.
[16] Bununla ilgili video için bknz: https://www.youtube.com/watch?v=g6BnXm03wcc&t=283s (Son Erişim Tarihi: 09.03.2020)

alacakları muhakkak fakat uzun vadede bu insanların *prekaryalaşma*[17] tuzağına düşebilecekleri de muhtemeldir. Nitekim giden kalifiyeli işgücünün iş açığını daha düşük bir ücretle yapmaları bu tuzağın belirtileri arasındadır.

Tarihin farklı evrelerinden bu yana Almanya'nın işgücüne ihtiyaç duyması ve Türkiye'de ise işsizliğin yüksek olması bu iki ülke arasında doğal bir göç akımını meydana getirdiği söylenebilir. Elbette belirtilen faktörlerin haricinde birçok ekonomik, sosyal ve hukukî etken iki ülke arasındaki göç sürecini şekillendirir. Türkiye'den bu göç sürecine özellikle son 5 yıldır nitelikli diyebileceğimiz üniversite mezunu kişilerin de dahil olduğu görülür. Mart 2020'de Almanya'da yürürlüğe giren "Nitelikli İşgücü Yasası"nın ardından Almanya'ya gerçekleşecek olan kalifiye göçün artacağı iddia edilebilir. Bu yasada belirtildiği üzere Almanya her tür uzmanlık alanından nitelikli işgücünü kabul etmektedir. Böylelikle Türkiye'den üniversite mezunlarının yanı sıra teknik liselerden mezun kalifiye kişilerin de göç etmesi beklendiği söylenebilir. Dolayısıyla bu yasa Türkiye'deki işgücü piyasasını da etkileyebilme potansiyeline sahiptir.

Türkiye (olağanüstü durumlar olmadığı müddetçe) hiçbir vatandaşının seyahat, eğitim ve çalışma şartlarını ne belirleyebilir ne de kısıtlayabilir. Her bir yurttaş şartların uygun ve bireysel imkânların yeterli olması halinde, sosyo-ekonomik durumun daha iyi olduğunu düşündüğü yerlere göç etmekte serbesttir. Son zamanlarda gerçekleşen ve Almanya'nın yeni göç yasasıyla birlikte artması da beklenen Türkiye'den Almanya'ya doğru olan göç dalgasının motivasyon kaynağı arasında sosyo-ekonomik durumun belirleyici olduğu söylenebilir. Bir diğer olarak Türkiye'den göç edenlerin, Türkiye'de kariyer hedeflerini gerçekleştirmede aksaklıklar yaşadıkları ve böylelikle de benliklerini bulamadıkları görülür. İşsiz kalma endişesinin bireyler için buhrana neden olabileceği göz önünde tutulmalıdır. Bu endişeden dolayı üniversite mezunları, kariyer planları doğrultusunda iş imkânlarını yurtdışında arayabilirler. Türkiye'nin hala gelişmekte olan ülke potasında olduğu düşünülürse bu nitelikli potansiyeli kaybetmemesi elzemdir. Türkiye bu noktada ivedi şekilde nitelikli işgücünü ülkede tutabilmek adına sosyal, ekonomik ve yapısal reformları uygulamaya koymalıdır. Netice olarak Türkiye'nin bu potansiyeli koruması ve geliştirmesi Türkiye'nin uzun vadedeki gelişim seyrini olumlu anamda etkileyebilir.

[17] Güvencesiz çalışan. Kavram hakkında daha detaylı bilgi ve tespit için Guy Standing'in 'Prekarya Yeni Tehlikeli Sınıf' adlı kitabına bakılabilir.

M. Mustafa İYİ, Göç Araştırmaları Vakfı bünyesindeki Türk Diaspora Araştırmaları Merkezi'nde araştırma asistanıdır. Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyoloji Bölümünden mezun olmuştur. Türk Diasporası, ulus-ötesi pratikler, kültür ve ana dili eğitimi alanlarında çalışmalarını sürdürmektedir.